

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 20/2024-29

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara (sudca spravodajca) a sudcov Jany Baricovej a Rastislava Kaššáka v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], t. č. Ústav na výkon trestu odňatia slobody a Ústav na výkon väzby [REDAKOVANÉ] zastúpeného LEGAL CARTEL s.r.o., Na Hrebienku 5433/40, Bratislava, proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3To/3/2018 z 5. septembra 2018 v spojení s rozsudkom Špecializovaného trestného súdu, pracoviska Banská Bystrica sp. zn. BB-3T/20/2016 z 28. júna 2017 takto

rozhodol:

Ústavnú sťažnosť **odmieta**.

Odôvodnenie:

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 3. februára 2023 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na prezumpciu neviny podľa čl. 50 ods. 2 ústavy, základného práva na obhajobu podľa čl. 50 ods. 3 ústavy a svojho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 3To/3/2018 z 5. septembra 2018 (ďalej aj „uznesenie najvyššieho súdu z 5. septembra 2018“) v spojení s rozsudkom špecializovaného trestného súdu sp. zn. BB-3T/20/2016 z 28. júna 2017. Navrhuje zrušiť uznesenie najvyššieho súdu z 5. septembra 2018 „*a s tým spojené rozhodnutia*“ a vec vrátiť najvyššiemu súdu na ďalšie konanie a rozhodnutie. Zároveň navrhuje priznať mu finančné zadostučinenie vo výške 30 000 eur, ako aj náhradu trov konania pred ústavným súdom.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že rozsudkom špecializovaného trestného súdu bol sťažovateľ (okrem iných, pozn.) uznaný za vinného zo spáchania v bode 1 rozsudku zo zločinu založenia, zosnovania a podporovania zločineckej skupiny podľa § 296 Trestného zákona a v bode 2 rozsudku z obzvlášť závažného zločinu krádeže podľa § 212 ods. 1 a 5 písm. a) a b) s poukazom

na § 141 písm. a) Trestného zákona, za čo mu bol podľa § 212 ods. 5 Trestného zákona s poukazom na § 36 písm. j), § 37 písm. h), § 38 ods. 2 a § 41 ods. 2 Trestného zákona uložený úhrnný trest odňatia slobody v trvaní trinástich rokov. Podľa § 48 od. 3 písm. b) Trestného zákona bol zaradený na výkon trestu odňatia slobody do ústavu na výkon trestu s maximálnym stupňom stráženia. Podľa § 58 ods. 3 Trestného zákona mu bol zároveň uložený trest prepadnutia majetku a podľa § 76 ods. 1 a § 78 ods. 1 Trestného zákona mu bol uložený ochranný dohľad na tri roky. Špecializovaný trestný súd odkázal poškodenú spoločnosť s nárokom na náhradu škody na civilný proces.

3. Proti rozsudku špecializovaného trestného súdu podal odvolanie sťažovateľ, ako aj prokurátor Úradu špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky proti výrokom o treste, o ktorom rozhodol najvyšší súd uznesením sp. zn. 3To/3/2018 z 5. septembra 2018 tak, že podľa § 321 ods. 1 písm. c) a d) a ods. 3 Trestného poriadku zrušil rozsudok špecializovaného trestného súdu u sťažovateľa (okrem iných, pozn.) vo výroku o treste prepadnutia majetku a v zmysle § 322 ods. 1 Trestného poriadku vec vrátil špecializovanému trestnému súdu, aby ju v potrebnom rozsahu znovu prejednal a rozhodol. Podľa § 319 Trestného poriadku odvolanie prokurátora úradu špeciálnej prokuratúry zamietol.

4. Špecializovaný trestný súd rozsudkom sp. zn. BB-3T/20/2016 z 27. novembra 2020 uložil sťažovateľovi (okrem iného, pozn.) s poukazom na právoplatne uznanú vinu rozsudkom špecializovaného trestného súdu v spojení s uznesením najvyššieho súdu z 5. septembra 2018 trest prepadnutia majetku. Najvyšší súd rozsudkom sp. zn. 4To/3/2021 z 9. augusta 2022, rozhodujúc (okrem iného, pozn.) o jeho odvolaní, sťažovateľovi podľa § 321 ods. 1 písm. d) a ods. 2 Trestného poriadku bez ďalšieho zrušil napadnutý rozsudok vo výroku o treste prepadnutia majetku.

5. Sťažovateľ podal proti uzneseniu najvyššieho súdu z 5. septembra 2018 a rozsudku špecializovaného trestného súdu dovolanie z dôvodov podľa § 371 ods. 1 písm. a), b), c), e), g), h) a i) Trestného poriadku, o ktorom rozhodol najvyšší súd ako dovolací súd v päťčlennom senáte uznesením sp. zn. 1 Tdov 10/2021 z 27. septembra 2022 tak, že jeho dovolanie podľa § 382 písm. c) Trestného poriadku odmietol.

II.

Argumentácia sťažovateľa

6. Proti uzneseniu najvyššieho súdu z 5. septembra 2018 v spojení s rozsudkom špecializovaného trestného súdu sťažovateľ podal túto ústavnú sťažnosť, v ktorej argumentuje v dvoch argumentačných okruhoch. Prvá argumentačná línia sa týka rozsudku špecializovaného trestného súdu, v súvislosti s ktorým namieta:

a) posúdenie jeho členstva v zločineckej skupine. Tvrdí, že mu v prebiehajúcom trestnom konaní nebolo žiadnym priamym či nepriamym dôkazom preukázané, že by páchal trestnú činnosť alebo by za to poberal «*“výplatu“*»/odmenu. Na podporu tohto vyjadrenia poukazuje na výpovede viacerých svedkov, z ktorých (ako tvrdí) jeho členstvo v zločineckej skupine nevyplýva, s čím sa špecializovaný trestný súd nevysporiadal;

b) porušenie prezumpcie nevinoty a princípu *in dubio pro reo*. Argumentuje, že špecializovaný trestný súd v rozsudku konštatuje existenciu zločineckej skupiny, pretože jej existenciu už konštatoval (jeho senát v tom istom zložení) vo svojich predchádzajúcich rozsudkoch v inej trestnej veci. Následne za člena zločineckej skupiny svojvoľne označil aj sťažovateľa a ignoroval

judikatúru najvyšších súdnych autorít. Porušením prezumpcie nevinny je aj výrok špecializovaného trestného súdu «*“Odmena, ktorú dostávali, pochádzala z peňazí vyberaných z výpalného...“*»;

c) v súvislosti s trestným činom krádeže nebola zákonne určená škoda (mala byť veľkého rozsahu), pričom jej preukázanie je základným znakom skutkovej podstaty tohto trestného činu. Škoda nebola ani približne určená, keďže znalec [REDAKOVANÉ] nemal k dispozícii vozidlá, ktoré mali byť predmetom krádeže, nemohol vykonať ich prehliadku, posúdiť ich technický stav a iné. Vo veci nebola určená ani minimálna škoda (R 53/1978), v nadväznosti na čo nemohol byť predmetný trestný čin riadne kvalifikovaný. Zvolený postup je v rozpore s právom na spravodlivý proces a princípom *in dubio pro reo*. V kontraste s týmto princípom sú aj rozpory vo výpovediach jednotlivých svedkov (ktorí si odporovali), pričom špecializovaný trestný súd sa s nimi riadne nevysporiadal. Dôkazné bremeno je pritom na strane obžaloby a nemôže ho dotvárať súd;

d) zaujatosť členov vo veci konajúceho senátu. Senát špecializovaného trestného súdu v zložení, v ktorom prejednával a rozhodoval v jeho trestnej veci, konal aj v trestných veciach (sp. zn. BB-3T/19/2014 a sp. zn. BB-3T/21/2015), na ktoré sa viackrát odvoláva aj vo veci sťažovateľa. Na základe takého konania hodnotí výpovede svedkov v jeho trestnej veci ako vierohodné. Predmetný senát pritom viackrát „čelil problémom zaujatosti“. O jeho zaujatosti svedčí aj nález ústavného súdu č. k. III. ÚS 113/2021-21 z 26. augusta 2021, ktorým bolo vyslovené porušenie práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných priťahov;

e) odmietnutie vykonať navrhované dôkazy. Sťažovateľ opakovane navrhol výsluch svedka – konateľa obchodnej spoločnosti [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], z dôvodu, že taký výsluch bol realizovaný ešte pred vznesením mu obvinenia. Špecializovaný trestný súd výsluch odmietol vykonať bez odôvodnenia, čím došlo k porušeniu jeho práva na obhajobu. Vyhovел však všetkým navrhovaným dôkazom zo strany prokurátora, čím došlo k porušeniu práva na rovnosť zbraní.

7. Druhá línia argumentov sťažovateľa smeruje proti uzneseniu najvyššieho súdu z 5. septembra 2018 (ako súdu odvolacieho), v súvislosti s ktorým namieta nevysporiadanie sa, resp. nedostatočné vysporiadanie sa najvyššieho súdu s jeho odvolacími námietkami týkajúcimi sa:

a) zaujatosti členov vo veci konajúceho senátu;

b) preukázania výšky škody. Sťažovateľ uplatnil predmetnú námietku v širšom rozsahu, ako bola posúdená najvyšším súdom;

c) poukazu na judikatúru ESĽP, ktorú najvyšší súd ignoroval;

d) nevykonania navrhovaného dôkazu – výsluchu poškodeného v jeho trestnej veci. Odôvodnenie najvyššieho súdu je v rozpore so zásadou bezprostrednosti, zásadou náležitého zistenia skutkového stavu a základným právom na obhajobu. Predmetný výsluch predstavoval kľúčový dôkaz;

e) výhrad smerujúcich proti argumentácii špecializovaného trestného súdu na s. 73, na ktorú (bez ďalšieho) najvyšší súd odkázal ako na správnu.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

8. Podstatou ústavnej sťažnosti je namietané porušenie práva na spravodlivý proces (čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru), základného práva na prezumpciu nevinny (čl. 50 ods. 2 ústavy) a základného práva na obhajobu (čl. 50 ods. 3 ústavy) uznesením najvyššieho súdu z 5. septembra 2022 (ako odvolacieho súdu) v spojení s rozsudkom špecializovaného trestného súdu.

III.1. K namietanému porušeniu práv rozsudkom špecializovaného trestného súdu:

9. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti (s. 6 až 14) uplatnil námietky smerujúce proti rozsudku špecializovaného trestného súdu. Ústavný súd uvádza, že systém ochrany základných práv a slobôd zaručených ústavou a ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich zo záväznej medzinárodnej zmluvy je založený na princípe subsidiarity, ktorý určuje aj rozsah právomoci ústavného súdu pri poskytovaní ochrany základným právam a slobodám, resp. ľudským právam a základným slobodám vo vzťahu k právomoci všeobecných súdov (čl. 127 ods. 1 a čl. 142 ods. 1 ústavy), a to tak, že všeobecné súdy sú primárne zodpovedné za výklad a aplikáciu zákonov, ale aj za dodržiavanie základných práv a slobôd, resp. ľudských práv a základných slobôd (čl. 144 ods. 1 a 2 a čl. 152 ods. 4 ústavy). Všeobecné súdy sú tak ústavou povolané chrániť nielen zákonnosť, ale aj ústavnosť. Preto je právomoc ústavného súdu subsidiárna a nastupuje až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (m. m. II. ÚS 13/01). Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd vo vzťahu k námietkam týkajúcim sa rozsudku špecializovaného trestného súdu konštatuje existenciu procesnej prekážky brániacej prerokovaniu tejto časti ústavnej sťažnosti, ktorou je nedostatok právomoci ústavného súdu. Trestný poriadok zakotvujúci inštitút odvolania poskytuje priestor aj na uplatnenie námietok týkajúcich sa pochybení konajúceho prvostupňového súdu potenciálne predstavujúcich zásahy do základných práv a slobôd. Rozhodovanie o tomto opravnom prostriedku patrí druhostupňovému súdu. Sťažovateľ disponoval možnosťou uplatniť svoje námietky o prípadnom pochybení prvostupňového súdu prostredníctvom odvolania, ktoré aj využil. Ochranu jeho základným právam zaručeným ústavou a právam zaručeným dohovorom bol oprávnený a zároveň povinný poskytnúť najvyšší súd ako súd odvolací. Táto skutočnosť vylučuje právomoc ústavného súdu preskúmať námietky sťažovateľa uplatnené proti rozsudku špecializovaného trestného súdu.

10. Vychádzajúc z postavenia ústavného súdu ako nezávislého súdneho orgánu ochrany ústavnosti (čl. 124 ústavy), ktorý nie je alternatívnou ani mimoriadnou opravnou inštitúciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov (m. m. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96), ústavný súd odmietol ústavnú sťažnosť sťažovateľa v tejto časti pre nedostatok svojej právomoci na jej prerokovanie podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

III.2. K namietanému porušeniu práv uznesením najvyššieho súdu z 5. septembra 2018:

11. Ťažiskovou ústavnoprávnou argumentáciou sťažovateľa smerujúcou proti uzneseniu najvyššieho súdu z 5. septembra 2018 (ktoré je rozhodnutím odvolacieho súdu) je tvrdenie o nedostatočnom odôvodnení takého rozhodnutia, resp. riadnom nevysporiadaní sa odvolacieho súdu so sťažovateľovými relevantnými námietkami (bod 7 tohto uznesenia, pozn.). Je nepochybné, že táto argumentácia sťažovateľa je subsumovateľná pod dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku (m. m. III. ÚS 678/2021, IV. ÚS 546/2020, IV. ÚS 206/2020, III. ÚS 595/2021). Ústavný súd v tejto súvislosti poukazuje na svoju súdobú aplikačnú prax odvíjajúcu sa od nálezu ústavného súdu sp. zn. IV. ÚS 546/2020 z 23. februára 2021 [postupne osvojenú zo strany ďalších senátov ústavného súdu (I. ÚS 343/2022, I. ÚS 339/2022, II. ÚS 514/2022, IV. ÚS 15/2023, atď.)], v zmysle ktorej dôvodu dovolania podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku nezodpovedá právo na obhajobu len vo formulačnom rozsahu čl. 50

ods. 3 ústavy (primeraný čas na prípravu obhajoby a možnosť obhajovať sa sám alebo prostredníctvom obhajcu), ale obhajobné práva v kontexte spravodlivého procesu podľa čl. 6 dohovoru, a teda aj v rozsahu čl. 46 ods. 1 ústavy (s odrazom najmä v § 34 Trestného poriadku).

12. Podstatu a zmysel materiálneho poňatia základného práva na obhajobu [čl. 50 ods. 3 ústavy a čl. 6 ods. 3 písm. b) dohovoru] v podobe zaručenia reálnej a účinnej možnosti uplatnenia tohto práva v rámci trestného konania na účel bránenia sa proti obvineniu zo spáchania trestného činu (III. ÚS 148/05) je potrebné vždy vykladať v duchu zabezpečenia práva na spravodlivý súdny proces garantovaného v čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru, ktorého imanentnou súčasťou je aj právo na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia. Uvedenému právu zodpovedá postup všeobecných súdov podľa § 168 ods. 1 Trestného poriadku, ktorý normuje povinnosť súdov uviesť v odôvodnení svojho rozhodnutia, ktoré skutočnosti vzal za dokázané, o ktoré dôkazy svoje skutkové zistenia opiera a akými úvahami sa spravoval pri hodnotení dôkazov, najmä ak si navzájom odporujú. Z odôvodnenia musí byť zrejmé, ako sa súd vyrovnal s obhajobou a akými právnymi úvahami sa spravoval, keď posudzoval dokázané skutočnosti podľa príslušných ustanovení zákona v otázke viny a trestu. Nezaujatie žiadneho takéhoto stanoviska predstavuje zjavnú neodôvodnenosť rozhodnutia, a tým aj popretie účelu práva na obhajobu, najmä ak v dôsledku nedostatočného odôvodnenia nie je obvinenému zrejmé, v akom rozsahu a akým spôsobom sa môže náležite procesne brániť.

13. Z príloh pripojených k ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ podal dovolanie proti uzneseniu najvyššieho súdu z 5. septembra 2018 a rozsudku špecializovaného trestného súdu z dôvodov podľa § 371 ods. 1 písm. a) až c), e), g) až i) Trestného poriadku. O predmetnom dovolaní bolo rozhodnuté uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 1 Tdo V 10/2021 z 27. septembra 2022 (ďalej len „uznesenie najvyššieho súdu z 27. septembra 2022“) tak, že dovolací súd jeho dovolanie (ako aj dovolanie ďalšieho z obvinených) odmietol podľa § 382 písm. c) Trestného poriadku.

14. Z uznesenia najvyššieho súdu z 27. septembra 2022 je zrejmé, že dovolanie sťažovateľa bolo odmietnuté sčasti z dôvodu, že sťažovateľ v ňom uplatnil skutkové námietky (ako také ich vyhodnotil dovolací súd, pozn.), pričom dovolanie nie je podľa najvyššieho súdu určené na revíziu skutkových zistení a z nich vyplývajúcich záverov súdu prvého a druhého stupňa, ale „len“ na nápravu výslovne uvedených procesných a hmotnoprávných pochybení, ktoré sú taxatívne vymedzené v prvom odseku § 371 Trestného poriadku. V ostatnej časti sa najvyšší súd vecne zaoberal námietkami sťažovateľa, ktoré následne vyhodnotil ako neopodstatnené (nevykonanie navrhovaného dôkazu, spôsob pribatia znalca do konania a porušenie prezumpcie neviny zo strany súdu prvého stupňa). Stručne sa pritom vyjadril aj k otázke arbitrárnosti namietaných rozhodnutí.

15. Ústavný súd uzatvára, že sťažovateľ mal možnosť domáhať sa preskúmania uznesenia najvyššieho súdu z 5. septembra 2022 využitím mimoriadneho opravného prostriedku, a to dovolania, ktoré pred podaním ústavnej sťažnosti ústavnému súdu aj podal. Sťažovateľove dovolacie námietky sa čiastočne prekrývajú s tými, ktoré uplatnil v konaní pred ústavným súdom, pričom čiastočne je ich koncept rozdielny (spôsob ich uplatnenia je iný). Zatiaľ čo v ústavnej sťažnosti v podstate namietal nedostatok odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu v otázkach, ktoré sú bližšie špecifikované v bode 7 tohto uznesenia, v podanom dovolaní akcentuje najmä nesprávnosť, resp. nedostatočnosť skutkových zistení, ale aj nevykonanie navrhovaného dôkazu,

spôsob pribratia znalca do konania a porušenie prezumpcie nevinoty zo strany súdu prvého stupňa. Neopomenul (okrajovo) ani námietku arbitrárnosti.

15.1. V súvislosti s časťou námietok, ktoré sťažovateľ uplatnil v konaní pred ústavným súdom a predniesol ich totožne už v dovolaní podanom proti uzneseniu najvyššieho súdu z 5. septembra 2022, o ktorom konal a rozhodoval najvyšší súd ako súd dovolací, ústavný súd konštatuje existenciu procesnej prekážky brániacej prerokovaniu tejto časti ústavnej sťažnosti, ktorou je nedostatok právomoci ústavného súdu. Trestný poriadok zakotvujúci inštitút dovolania (ako mimoriadneho opravného prostriedku) poskytoval priestor pre sťažovateľa aj na uplatnenie námietok týkajúcich sa pochybení konajúceho najvyššieho súdu ako odvolacieho súdu, ktorú aj využil. Ochranu označeným právam v bode 1 bol teda oprávnený a zároveň povinný poskytnúť najvyšší súd ako súd dovolací. Táto skutočnosť vylučuje právomoc ústavného súdu preskúmať dotknuté námietky sťažovateľa. Ústavný súd preto jeho ústavnú sťažnosť v tejto časti odmietol pre nedostatok svojej právomoci na jej prerokovanie podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde.

15.2. V rozsahu, v akom sa sťažovateľove námietky odlišujú spôsobom ich uplatnenia v ústavnej sťažnosti a podanom dovolaní (dovolanie podal, avšak nie z totožných dôvodov, aké uplatňuje v konaní pred ústavným súdom – pozri bod 15 tohto uznesenia, pozn.), ústavný súd odmietol ústavnú sťažnosť podľa § 56 ods. 2 písm. d) zákona o ústavnom súde pre neprípustnosť, keďže sťažovateľ nevyčerpal právne prostriedky, ktoré mu priznáva zákon na ochranu jeho základných práv a slobôd (§ 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde).

16. Zároveň je nevyhnutné uviesť, že sťažovateľ v ústavnej sťažnosti žiadnym spôsobom neuplatnil námietky proti uzneseniu najvyššieho súdu z 27. septembra 2022, t. j. proti rozhodnutiu dovolacieho súdu. Neoznačil ho ani v petite ústavnej sťažnosti a dovolací súd neuviedol ani ako porušiteľa svojich označených práv. Rovnako je potrebné akcentovať, že koncepciu jeho námietok prezentovaných v ústavnej sťažnosti (proti uzneseniu najvyššieho súdu z 5. septembra 2022, pozn.) nemožno vyhodnotiť ako námietky skutkových zistení, v prípade ktorých by bola daná právomoc ústavného súdu na preskúmanie ústavnej udržateľnosti uznesenia najvyššieho súdu z 5. septembra 2022. Ako už bolo popísané, jeho námietky smerovali k nevysporiadaniu sa, resp. nedostatočnému vysporiadaniu sa najvyššieho súdu s jeho odvolacími námietkami, čo bolo subsumovateľné pod dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku.

17. Keďže ústavná sťažnosť bola ako celok odmietnutá, rozhodovanie o ďalších návrhoch sťažovateľa stratilo opodstatnenie, a preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Bratislave (detašované pracovisko) 18. januára 2024

Miloš Maďar
predseda senátu